

Examining the impact of psychological-social components of security threats, political affiliations and candidates' alliances, on participation in the Islamic Council elections (case study of Boyer Ahmad and Dana cities in 2018)

Ebrahim Dabbagh Amini¹ | Mehrdad Navabakhsh²

Abstract

The favorable movement of contemporary Iranian society from the traditional to the modern state requires the political participation of citizens, And elections are the acceptance of responsibility in one's own society.

The purpose of this study is to study the sociological factors affecting the participation of the people of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces in the elections of the Islamic Consultative Assembly. Therefore, the effect of independent variables such as the role of the coalition of candidates, ethnic-tribal affiliation and the role of external threats on the turnout in the elections was examined. Methodologically, this research has been compiled with a quantitative approach and a survey method, based on the use of questionnaire tools to collect data and opinions of respondents.

The sample studied in this study is 384 men and women over the age of eighteen in Boyer-Ahmad and Dena counties in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces. Using multi-stage cluster sampling and random sampling, how to select and distribute The questionnaire was identified.

Also, based on the Kolmogorov-Smirnov test, it was found that the data of the mentioned variables do not have a normal distribution. Therefore, Spearman rank correlation test was used to measure the correlation of independent and dependent variables. After calculating these coefficients with the help of SPSS software, it can be inferred that the greatest impact is related to the role of tribal affiliation of 0.785, coalition of candidates 0.783 and foreign threats 577% on participation in the elections, respectively.

Keywords: election Political participation Parliament Coalition.

54

Vol. 14
Summer 2023

Research Paper

Received:
19 December 2022

Accepted:
13 May 2023

P.P: 77-99

ISSN: 2588-5162
E-ISSN: 2645-517x

DOR: 20.1001.1.25885162.1402.14.2.4.1

1. PhD student in Political Sociology, Islamic Azad University, Science and Research Unit, Tehran.

2. Corresponding Author: Full Professor of the Department of Sociology, Azad University, Faculty of Sciences and Research, Tehran. navabakhsh@srbiau.ac.ir

بررسی تأثیر مؤلفه‌های روان‌شناختی - اجتماعی تهدیدات امنیتی نظامی،
تعلقات ایلی و ائتلاف کاندیداها، بر مشارکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی
(مورد مطالعه شهرستان‌های بویراحمد و دنا در سال ۱۳۹۸)

ابراهیم دباغ امینی^۱ | مهرداد نوابخش^۲

چکیده

حرکت مطلوب جامعه معاصر ایران از حالت سنتی به مدرن، نیازمند مشارکت سیاسی شهروندان است و انتخابات، پذیرش مسئولیت در جامعه خویش است. هدف از انجام این پژوهش، بررسی علل روانی - اجتماعی مؤثر بر مشارکت مردم استان کهگیلویه و بویراحمد در انتخابات مجلس شورای اسلامی می‌باشد؛ لذا تأثیر متغیرهای مستقلی چون نقش تهدیدات امنیتی و نظامی، وابستگی ایلی - طایفه‌ای و ائتلاف کاندیداها بر میزان مشارکت مردم در انتخابات بررسی شد. از نظر روش‌شناسی، این پژوهش با رویکردی کمی و با روش پیمایش، مبتنی بر بهره‌گیری از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها و نظرات پاسخ‌گویان، تدوین شده است. نمونه مورد مطالعه در این پژوهش، تعداد ۳۸۴ نفر از زنان و مردان بالای هجده سال شهرستان‌های بویراحمد و دنا در استان کهگیلویه و بویراحمد می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و تصادفی، چگونگی انتخاب و توزیع پرسشنامه مشخص شد. همچنین بر مبنای آزمون کولموگوروف - اسمیرونف، مشخص گردید داده‌های متغیرهای ذکر شده از توزیع نرمال برخوردار نیستند؛ لذا از آزمون همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن، برای سنجش میزان همبستگی متغیرهای مستقل و وابسته استفاده گردید. پس از محاسبه این ضرایب با کمک نرم‌افزار spss، چنین می‌توان استنباط نمود که بیشترین تأثیر به ترتیب، به نقش وابستگی ایلی و طایفه‌ای رأی‌دهندگان به کاندیداها، سپس به نقش ائتلاف کاندیداها با هم و کمترین تأثیر، مربوط به تهدیدات امنیتی نظامی داخلی و خارجی بر مشارکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط است. نتیجه‌گیری: جهت‌گیری ایلی و طایفه‌ای و ائتلاف کاندیداها با هم‌افزایش مشارکت را در پی دارد. مشارکت در انتخابات، خطر تهدیدات امنیتی را کاهش می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: انتخابات، مشارکت سیاسی، مجلس شورای اسلامی، ائتلاف.

۵۴

سال چهاردهم
تابستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۱/۰۹/۲۸
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۲/۰۲/۲۳
صص: ۹۹-۷۷

شابا چاپ: ۵۱۶۲-۲۵۸۸
الکترونیکی: ۵۱۷-۲۶۴۵

DOR: 20.1001.1.25885162.1402.14.2.4.1

مقدمه

انسان موجودی اجتماعی است، تا جایی که او را حیوان مدنی الطبع^۱ نام نهاده‌اند. تعریف یاد شده از آن جهت دارای اهمیت است که انسان همواره به صورت جمعی زندگی کرده و نیازهای خود را به وسیله دیگران و به مدد آنان رفع کرده است (زارع و روهنده، ۱۳۹۴). انتخابات نیز در کنار دیگر سازوکارهای مشارکت مردم، به صورت انفرادی، جمعی، گروهی و صنفی، مهم‌ترین، بارزترین و قابل‌اندازه‌گیری‌ترین نوع مشارکت در عرصه سیاسی است. انتخابات از یک سو پایه‌های اجتماعی قدرت سیاسی را نشان می‌دهد و از سویی دیگر، ملاک خوبی برای ارزیابی توزیع قدرت در جامعه است (عیوضی، ۱۳۸۵). اما مشارکت سیاسی به هر عملی که با انگیزه سیاسی انجام شود، مانند رأی‌دادن، کمک نقدی و پرداخت پول و امکانات، ارتباط یا عضویت در یک حزب سیاسی، تلاش برای یک مقام دولتی، تحریم یک کالا، شرکت در راهپیمایی، اعتراض خشونت‌آمیز و امثال این‌ها گفته می‌شود (برادویل، ۲۰۱۶)^۲؛ لذا درحالی که شرکت در انتخابات به مهم‌ترین شاخص توسعه سیاسی جوامع تبدیل شده است؛ اما میزان بالای مشارکت سیاسی مردم در زمینه تصمیمات و خط‌مشی‌های سیاسی، بر فرهنگ و توسعه‌یافتگی فرهنگ سیاسی آن جامعه اثرگذار است و همان گونه که افت مشارکت و کاهش رغبت جامعه به مشارکت در امور ملی، باعث ناتوانی یک جامعه در رسیدن به اهداف اجتماعی درون و برون‌مرزی می‌شود، وجود مشارکت اجتماعی گسترده، ضمن افزایش سرمایه اجتماعی، موجب توانمندی اجتماعی برای حل و فصل مشکلات سیاسی و اجتماعی خواهد شد (طاها عشایری و دیگران، ۱۳۹۴). در پژوهش حاضر به بررسی مشارکت انتخاباتی از دو منظر روان‌شناختی و جامعه‌شناختی بهره می‌بریم. نظریه‌های جامعه‌شناسی سیاسی انتخابات بر این مناسبت که بین گرایش‌های سیاسی افراد در انتخابات و شرایط اجتماعی و محیطی، رابطه مستقیمی وجود دارد (هیوود، ۲۰۰۲). موافقان تبیین‌های روان‌شناختی مشارکت، بیشتر توجه را به محرک‌های روانی و انگیزشی معطوف می‌دارند و معتقدند افراد در مشارکت بیشتر تحت تأثیر انگیزه‌هایی مانند مطلوبیت خواهی، اثرگذاری بر روند امور و ایجاد تغییرات، انجام وظیفه و انگیزه‌های مذهبی یا حزبی و ملی و محلی

1. Civil nature
2. Bradville

قرار دارند (پالمر و اشترن، ۱۳۷۲).^۱ لذا به اعتقاد آنان عوامل روانی و روابط عاطفی و احساسی که بین نامزدها و رأی‌دهندگان وجود دارد در شکل‌گیری رفتارهای اجتماعی و سیاسی مردم اهمیت به‌سزایی دارد.

چنانچه از دیدگاه روانی - سیاسی تحلیل رفتار انتخاباتی مکتب شیکاگو، ویژگی‌های رأی‌دهنده، گروهی که فرد بدان تعلق دارد، ویژگی‌هایی که او را به افراد و گروه‌های سیاسی حاضر در میدان سیاست منسوب می‌کند (رأی‌دهنده، کاندیداها و ویژگی‌های خاص آن‌ها از قبیل وابستگی حزبی، قومی و قبیله‌ای و نظرات کاندیداها در باب مسائل مختلف، نیازمندی‌ها درونی فرد) و انباشته‌ای از تجربه گذشته فرد در میدان سیاسی، تعیین‌کننده رفتار رأی‌دهی است. به این ترتیب، تجربه شرکت در انتخابات قبلی و احساسی که از نتیجه این شرکت‌ها حاصل شده است، به علاوه ارزیابی نگرشی‌ای که درباره نظام سیاسی و عملکرد آن و نخبگان آن دارند، رفتار رأی‌دهی را تعیین می‌کند (بشیریه، ۱۳۸۶).

دیدگاه شناختی یا طرح‌واره افراد از نظام سیاسی و عناصر آن، یکی دیگر از تحلیل‌های رفتار انتخاباتی در حوزه روان‌شناسی سیاسی است. تمرکز دیدگاه شناختی بر شناخت افراد از محیط پیرامون خود متکی است. از این دیدگاه، ناتوانی فرد در تشکیل شناخت‌ها و طرح‌واره‌های مناسب از ارتباط خود با محیط مشکلاتی را برای او به وجود می‌آورد. بر اساس دیدگاه شناختی، هر کنشگر رأی‌دهنده سه طرح‌واره دارد: طرح‌واره از احزاب و گروه‌های سیاسی، طرح‌واره از کل نظام و طرح‌واره ایدئولوژیک. این طرح‌واره‌ها شناخت فرد و در نتیجه رفتار انتخاباتی او را تشکیل می‌دهند.

اما تحلیل رفتار انتخاباتی از دیدگاه روان‌شناسی سیاسی، بدون پرداختن به نظریه اینگلهارت^۲ کامل نخواهد بود. اینگلهارت می‌گوید: «رفتار رأی‌دهی افراد بر مبنای این که در کجای سلسله‌مراتب نیازها قرار داشته باشد تعیین می‌شود. به این ترتیب قشرهای مرفه‌تر باید به گروه‌های سیاسی دارای اهداف فرهنگی و گروه‌های کم‌درآمد، باید به گروه‌هایی با اهداف اقتصادی رأی دهند.» اینگلهارت به عبارتی در پی بسط اندیشه مازلو است. بر طبق این دیدگاه، با افزایش توان اقتصادی و اجتماعی افراد، میل آن‌ها به مشارکت مؤثر در زندگی سیاسی و اجتماعی افزایش

1. palmer & Ashtern

2. Aynglhart

می‌یابد و در صورتی که مشارکت مؤثر امکان‌پذیر نشود یا رأی‌دادن، رفتاری بی‌حاصل تلقی شود، میزان سرخوردگی گروه‌های بالادستی جامعه از رأی‌دادن بیشتر نیز خواهد شد. (دارابی، ۱۳۸۸)

اما در رابطه با وابستگی به هویت قومی یا ایلی و مشارکت سیاسی، ابتدا لازم است تعریفی از هویت قومی ارائه شود. هویت قومی، سنت فرهنگی مشترک و احساس هویتی است که قوم را به عنوان یک گروه فرعی از یک جامعه بزرگ‌تر مشخص می‌کند و اعضای هر گروه قومی را از لحاظ ویژگی‌های خاص فرهنگی از سایر اعضای جامعه خود متمایز می‌دانند. هویت قومی از نوعی آگاهی سرچشمه می‌گیرد و آگاهی اعضای یک گروه قومی از تفاوت در مؤلفه‌های هویت قومی از قبیل تبار و اجداد مشترک، افسانه‌ای یا واقعی، آگاهی تاریخی مشترک، فرهنگ مشترک، مخصوصاً زبان یا دین مشترک در مقایسه با گروه‌های قومی دیگر است که این آگاهی، باعث نوعی انسجام درونی در گروه می‌شود (احمدلو، ۱۳۸۱). اگر چه در جوامع در حال توسعه به دلیل فقدان شکل‌گیری و تثبیت نهادهای مدنی جدید و تشکل‌های واقعی حزبی که مبتنی بر پایگاه طبقاتی، منافع و اهداف مشترک سیاسی و اقتصادی باشد، یارگیری احزاب سیاسی و برنامه‌های انتخاباتی با تکیه بر شکاف‌های اجتماعی، قومی - مذهبی و روابط مرکز-پیرامون صورت می‌پذیرد. در این جوامع احزاب به جای تکیه بر طبقه اجتماعی که تکیه‌گاه فعالیت‌های حزبی و انتخاباتی در جوامع صنعتی محسوب می‌شود، از الگوی هویت اجتماعی و ویژگی‌های قومی که نفوذ ویژه‌ای برگزینش رأی‌دهندگان و حمایت حزبی دارند بهره می‌جویند (علی محمدی، ۱۳۹۱). نتایج یک پژوهش علمی نشان می‌دهد که تنها در ۱۴ کشور جهان اقلیت قومی قابل توجهی وجود ندارد و در این میان تنها چهار درصد جمعیت جهان در کشورهای زندگی می‌کنند که تنها دارای یک گروه قومی هستند (برون، ۱۹۹۳). بررسی ساختار قومیتی جامعه ایران نیز نشان‌دهنده مجموعه متنوع و ناهمگونی از اقوام مختلف است که این تنوع قومی همراه با تفاوت‌های مذهبی، زبانی و فرهنگی دیده می‌شود. حضور و زندگی قومیت‌های مختلف چون فارس‌ها، لر‌ها، ترک‌ها، کردها، بلوچ‌ها، ترکمن‌ها و عرب‌ها در کنار یکدیگر و در چارچوب جغرافیای سیاسی واحد، نشان‌دهنده موزاییک فرهنگی - قومی، هویت و تمدن ایرانی است. براساس شاخص چند پارگی قومی، ایران رتبه ۴۷ ناهمگون‌ترین کشورهای جهان را از نظر تنوع

قومی و رتبه ۲۹ را از نظر تنوع زبانی دارد. بررسی الگوهای رأی دهی اقوام در استان های قومیتی کشور، نوعی جهت گیری در رفتارهای انتخاباتی اقوام را نشان می دهد (اکبری و فخاری، ۱۳۹۶). لذا با توجه به این تنوع در ایران، گسترش مشارکت سیاسی و گردش قدرت در بین نخبگان، یک مسئله حیاتی برای پویایی جامعه و دولت به حساب می آید. در این رابطه، «تد رابرت گر» معتقد است: کسانی که آرزومند نیل به جایگاه نخبگان هستند، تمایل زیادی برای کسب قدرت سیاسی دارند. فقدان چرخش نخبگان، بسیاری از آنها را در استفاده از استعداد های خود یا کسب پاداش هایی مناسب در ازای آن، باز می دارد و اگر آنها روزنه دیگری برای استعدادهای خود نیابند، همیشه دست به شورش می زنند. (گر، ۱۳۷۷)^۱ لذا باید توجه داشت که امروزه دیگر، برخوردار ی یک کشور از منابع و مواهب طبیعی «سرمایه» محسوب نمی گردد، بلکه مجموعه ای از سرمایه ها، از جمله بهره مندی از «سرمایه اجتماعی» منجر به تولید و افزایش قدرت ملی کشورها خواهد گردید. از شاخصه های سنجش قدرت نرم، میزان برخوردار ی ساکنین سرزمین از اعتماد و سایر مؤلفه های مطرح در حوزه سرمایه اجتماعی است. هیچ ملتی بدون برخوردار ی از قدرت نرم و ایجاد وفاق و همبستگی اجتماعی قادر به حرکت در مسیر تعالی و کسب اعتبار معنوی در جامعه جهانی نخواهد بود. این اعتماد در دو سطح مردم - مردم و حاکمیت - مردم قابل تجلی و بازتاب است. جهت سنجش سرمایه اجتماعی از سوی نظریه پردازان، مشارکت افراد جامعه در فرایند تصمیم گیری در نظر گرفته می شود (قدسی، ۱۳۸۹). از نظر هانس نای، قدرت پذیرفته شده نرم به اندازه قدرت فرمان دادن سخت، اهمیت دارد و اگر یک دولت بتواند قدرتش را در نگاه دیگران مشروع جلوه دهد با مقاومت کمتری در مقابل آرزوهایش مواجه خواهد شد. (کرایجه، ۲۰۱۲)^۲

کشور ایران از لحاظ ساختار اجتماعی، کشوری ناهمگن است که گروه های مختلف قومی، نژادی، زبانی و مذهبی در آن زندگی می کنند و نظیر برخی از همین گروه های قومی در کشورهای همجوار نیز سکونت دارند. از منظر مطالعات اجتماعی، برخی از نیروهای گریز از مرکز در ایران، به ویژه حواشی مرزها وجود دارند که می توانند در برخی از مواقع به عنوان کانون های بحران زا مطرح گردند. از دیگر سو، گروه های قومی متناظر در کشورهای همجوار از جمله اعراب و کردها در عراق، آذری ها در جمهوری آذربایجان و بلوچ ها در پاکستان، می توانند به عنوان کانون های

1. Geer

2. krigé

ایجاد تنش و بحران، مطرح باشند (فولر، ۱۳۷۲)^۱. بنابراین رابطه مستقیمی بین تحقق اراده مردم و امنیت و استحکام پایه‌های یک دولت-ملت وجود دارد. در دنیای مدرن اعتماد و التزام به اراده جمعی با استفاده از سازوکارهای نوین، عامل سرنوشت‌سازی در تمشیت امور است. اگر در گذشته سلیقه و انتخاب اکثریت جامعه از راه‌های خشونت بار و شورش‌های جمعی، مشخص می‌شد، امروزه صندوق رأی فیصله بخش تنازعات و حکمرانی اراده جمعی است و جایگزین حرکت‌های کور و خشونت‌های بزرگ شده است. در نگاه منطقه‌ای و بین‌المللی نیز، آنچه هدف‌گیری سیاسی و البته اقتصادی و نظامی قدرت‌های جهانی در شیوه تعامل با ایران را تعیین می‌کند، میزان حمایت و مقبولیت مردمی از حاکمیت مستقر است.

در زمینه ائتلاف نیز، با پیدایش پارلمان و تشکیل قوه مقننه در نظام سیاسی ایران، زمینه‌ای فراهم شد تا گروه‌ها و جریان‌ها گوناگون سیاسی برای ورود به مجلس به فعالیت، ائتلاف یا انشعاب دست بزنند؛ لذا برای در دست گرفتن و استفاده از قدرت قانون‌گذاری از صدر مشروطه تا کنون در ایران، شاهد شکل‌گیری و فعالیت احزاب گوناگون بوده و می‌توان گفت که مجلس در ایران، زمینه مهمی برای شکل‌گیری تحزب است (شمسینی غیاثوند، ۱۳۸۷). هرچند عمر ائتلاف گروهی حزبی یا پارلمانی، کوتاه‌تر از حزب است با این حال از حیث طولانی‌بودن عمر ائتلاف‌ها، می‌توان از ائتلاف موقتی، پایداری متوسط و دائمی سخن گفت. ائتلاف موقتی معمولاً برای کسب امتیازات انتخاباتی ایجاد می‌شود. ائتلاف پایداری معمولاً به صورت جبهه احزاب ظاهر می‌شود و هدف آن صرفاً کسب امتیازات موقتی نیست. ائتلاف دائمی سرانجام موجب ذوب اجزای تشکیل‌دهنده ائتلاف در درون واحدی کلی‌تر می‌شود. از حیث ماهیت نیز ائتلاف به سه نوع اساسی تقسیم می‌شوند یکی ائتلاف انتخاباتی که به شکل معرفی کاندیداهای مشترک تجلی پیدا می‌کند. دوم، ائتلاف پارلمانی که ائتلاف گروه‌ها و جناح‌های داخلی پارلمان‌ها بر سر موافقت یا مخالفت با دولت یا مسائل خاص دیگر است و سوم، ائتلاف‌های حکومتی که همکاری احزاب سیاسی در اداره امور کشور یعنی در درون قوه مجریه است. این ائتلاف‌ها آثاری دارد که معمولاً سبب می‌شوند اعتدال در زندگی سیاسی به وجود آید، از افراط‌گرایی چپ و راست جلوگیری کرده در نتیجه احزاب میانه‌رو جایگاه مستحکم‌تری پیدا کنند (بشیریه، ۱۳۸۶). در عرصه سیاست

1. fouler

داخلی کشورها نیز، ائتلاف احزاب و جناح‌های سیاسی یک امر مرسوم است. این مسئله به‌ویژه در نظام‌های سیاسی پارلمانی که دولت از درون پارلمان بیرون می‌آید از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از آنجا که در نظام سیاسی پارلمانی، حزبی که اکثریت کرسی‌های مجلس را به دست می‌گیرد خودبه‌خود دولت را تشکیل می‌دهد، احزابی که از آن جایگاه سیاسی، برای کسب اکثریت برخوردار نیستند برای به دست گرفتن قدرت اجرایی با سایر احزابی که از نظر ایدئولوژی نزدیکی بیشتری با آنها دارند ائتلاف می‌کنند. این ائتلاف ممکن است قبل از برگزاری انتخابات و در دوران مبارزات انتخاباتی شکل بگیرد یا این که بعد از برگزاری انتخابات و مشخص شدن تعداد کرسی‌های احزاب (همشهری، ۱۳۸۶).

اکبری و فخاری (۱۳۹۶) در تحقیقی نقش قومیت و هویت قومی^۱ را بر رفتار انتخاباتی شهروندان بجنوردی بررسی کرده‌اند. این مطالعه روی ۳۶۷ نفر از شهروندان بجنوردی اقوام مختلف اجرا شد. نتایج حاکی از آن بود که الگوی رأی دهی قومی، ۳۴/۷ درصد است. همچنین میانگین هویت قومی پاسخگویان ۵۸/۶ است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در مدل نهایی رگرسیونی چند متغیره، متغیرهای مطالبات قومی، احساس مشروعیت نظام سیاسی و هویت قومی، رابطه معنی دار با الگوی رأی دهی قومی داشته‌اند.

نوابخش و فرهادیان (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی جامعه‌شناختی نقش و جایگاه قومیت در رفتار انتخاباتی پرداخته‌اند. پرسش اصلی این پژوهش چگونگی رفتار انتخاباتی قوم بختیاری است که با روش تحقیق اسنادی و کیفی و از تکنیک مصاحبه استفاده شده است. نتایج حاصل از یافته‌های مصاحبه نشان می‌دهد عواملی چون ساختارهای قومی و مؤلفه‌های قومی، نیای مشترک، زبان، سرزمین و آداب و رسوم نقش و رابطه معناداری با رفتار انتخاباتی دارند. به عبارتی مصاحبه‌شوندگان عوامل مذکور را مؤثر بر جهت‌دهی آرای خود دانسته‌اند.

لارس، اریک^۲ و همکاران (۲۰۱۲) با مطالعه انتخابات در ۱۱۸ کشور این نتیجه را یادآور می‌شوند که برخلاف تصور عمومی، انتخابات در یک فرایند بلند مدت، زمینه و عامل گسترش خشونت سیاسی نبوده است. آنها انتخابات را حتی در جوامع متکثر، مکانیزم مناسبی برای کنترل

1. Ethnic identity
2. lars- Erik and Cederman

خشونت و دستیابی به فرآیندهای مسالمت آمیز کسب مشروع قدرت سیاسی و پیوند در آن جامعه می‌دانند

عباس‌زاده فتح‌آبادی (۱۳۹۹) در مقاله‌ای به مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران به چگونگی تأثیر عادلانه ترشدن مشارکت سیاسی اعضا جامعه ایران در تقویت یا گرایش آنان نسب به هویت ملی خود و تحکیم آن پرداخته است. به طور کلی در این پژوهش این گونه عنوان شد که به رسمیت شناخته شدن حق مشارکت سیاسی افراد جامعه از سوی نظام سیاسی، ارتباط اساسی میان گرایش و تعلق خاطر آنان به هویت ملی دارد. به عبارتی دیگر هنگامی که مردم مجال مشارکت فعالانه در فرایند سیاسی را یافته و بتوانند با اطمینان، خواسته‌های خود را از طریق نهادهای مدنی به نظام سیاسی انتقال دهند و حکومت نیز به خواسته‌های آنان در فرایند سیاستگذاری توجه نمایند، اعتماد و اعتقاد اعضای جامعه نسبت به کشور و هویت ملی شان افزایش می‌یابد و این مساله به افزایش مشارکت سیاسی مردم و تحکیم هویت ملی آن جامعه کمک می‌کند. همچنین توجه بیشتر دولت جمهور اسلامی به مسئله مشارکت نهادها و فعالان مدنی در فرایند -های سیاسی و اعطاء فرصت برابر به همه طیف‌ها و گروه‌ها سیاسی و مدنی می‌تواند در تأمین روابط حکومت و جامعه و افزایش همکاری میان آن‌ها و گسترش آرامش و همبستگی ملی نقش مؤثری ایفا نماید و لذا امکان تهدیدات خارج از مرزهای کشور را کاهش دهد.

یک نظرسنجی که مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران در فروردین ماه ۱۴۰۰ انجام داد، از پاسخ دهندگان پرسیده شد که چه موضوع‌هایی باید در رأس دستور کار دولت بعدی قرار گیرد؟ تقریباً ۱۰ درصد از پاسخ دهندگان، به امنیت ملی، به عنوان اولویت اصلی اشاره کرده اند و نشان دادند که برخی از چهره‌های نظامی، در صورت کاندیدا شدن، نمی‌تواند برای جلب نظر رأی دهندگان به موضوع امنیت ملی، به عنوان محور تخصص خود تکیه کنند. در همین راستا، ۳۱ درصد از پاسخ دهندگان به نظر سنجی یاد شده، بر این نظر بودند که عدالت باید در اولویت کار باشد (باتمانقلیح، ۲۰۲۱).^۱

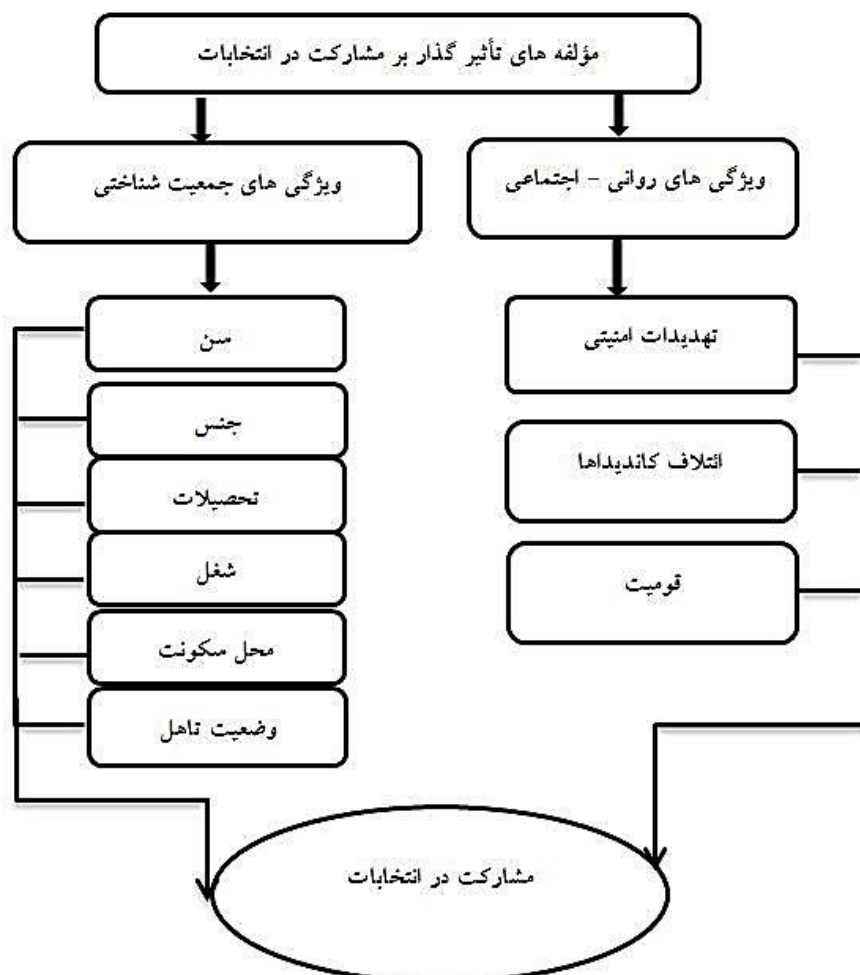
باتوجه به مطالب ذکر شده، در بررسی مشارکت انتخاباتی مردم شهرستان‌های بویراحمد و دنا در استان کهگیلویه و بویراحمد، ضمن بررسی سابقه ادوار مختلف انتخابات به‌ویژه انتخابات

1. Batmanghelidj

مجلس، نشان‌دهنده این است که به جز دوره اول انتخابات در سال ۱۳۵۸، که به دلیل نوپا بودن انقلاب و عدم استقرار کامل حاکمیت در کشور، مشارکت مردم استان ۴۶/۵۶ درصد بود که نسبت به دوره‌های بعدی انتخابات، مشارکت پایینی محسوب می‌شود ولی در ادوار بعدی انتخابات، میزان مشارکت مردم این خطه از سرزمین، در مقایسه با سایر استان‌های کشور دارای رتبه‌های اول تا پنجم می‌باشد. همچنین بررسی پیشینه انتخاباتی این منطقه نشان می‌دهد در بعضی از دوره‌ها، خلاف پیش‌بینی‌های بعمل آمده با نتایج غیرمنتظره همراه بوده است. گاهی نظر سنجی‌ها و بازدیدهای میدانی، گویای این مطلب است که اقبال مردمی تا روزهای نزدیک به برگزاری انتخابات به سمت یک کاندیدا متمایل است، اما به یکباره سمت وسوی آراء مردمی به سمت کاندیدی دیگری معطوف شده و رقیب، پیروز میدان معرفی می‌شود. پدیده‌ای شبیه سونامی که اصطلاحاً به انبوه خلق یا موج جمعیتی مشهور شده است. به دفعات در جریان برگزاری انتخابات، نارضایتی، تعارضات و اختلافات ایلی - طایفه‌ای و حتی حزبی بوجود آمده و جامعه وارد تنش و درگیری شده است. لذا هرچند درخصوص بررسی مشارکت مردم این منطقه در انتخابات و کنش‌های جمعی رأی‌دهندگان، تلاش‌هایی صورت پذیرفته است ولی غالباً عاری از کاستی نبوده و در اعتماد به این تحقیقات می‌بایست احتیاط بیشتری کرد. این پژوهش درصدد است به بررسی و شناخت متغیرهای مؤثر بر مشارکت زنان و مردان بالای هیجده سال شهرستان‌های بویراحمد به مرکزیت یاسوج و شهرستان دنا به مرکزیت شهرسی سخت در استان کهگیلویه و بویراحمد با تأکید بر انتخابات مجلس شورای اسلامی در اسفند ماه سال ۱۳۹۸ بپردازد.

مدل نظری تحقیق

بر اساس نظرات اندیشمندان حوزه جامعه‌شناسی، عوامل متعددی در مشارکت سیاسی به طور عام و شرکت در انتخابات به طور خاص دخیل هستند که با توجه به جمع‌بندی آنها، به دودسته از این ویژگی‌ها در قالب مدل نظری زیر اشاره می‌شود.

الگوی شماره ۱. مدل نظری تحقیق - مؤلفه‌های تأثیر گذار بر مشارکت در انتخابات

روش پژوهش

پژوهش حاضر، با رویکرد کمی و با استفاده از روش پیمایشی انجام گرفت. از لحاظ هدف جزو تحقیقات کاربردی محسوب می‌شود. جامعه آماری این پژوهش در زمان انتخابات یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی در اسفندماه ۱۳۹۸، ساکنین بالای ۱۸ سال شهرستان‌های بویراحمد

و دنا، در استان کهگیلویه و بویراحمد، با جمعیتی بالغ بر ۲۶۰ هزار نفر بود که با استفاده از فرمول آماری کوکران و با سطح اطمینان ۹۵ درصد، حجم نمونه‌ای برابر با ۳۸۴ نفر از افراد، طبقات و قشرهای مختلف اجتماعی به دست آمد. با توجه به ماهیت موضوع، ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه می‌باشد که برای دستیابی به روایی قابل قبول، در اختیار استادان دانشگاه، صاحب نظران و متخصصین مربوطه قرار گرفت. همچنین برای اطمینان از پایایی ابزار تحقیق، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. برای دستیابی به آن، تعداد ۳۰ عدد پرسشنامه به عنوان نمونه بین گروه آزمایشی توزیع گردیده و پس از جمع‌آوری پاسخ‌نامه‌ها، نتایج زیر کسب شد.

جدول شماره ۱. محاسبه ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای مستقل و وابسته

ردیف	متغیر	میزان آلفای کرونباخ
۱	ائتلاف کاندیداها	۰/۸۸
۲	وابستگی قومی	۰/۷۶
۳	تهدیدات خارجی	۰/۹۳
۴	مشارکت در انتخابات	۰/۸۴

جهت توزیع پرسشنامه و جمع‌آوری اطلاعات، در ابتدا با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، از بین مناطق ۲۰ گانه شهرستان بویراحمد، ۱۰ منطقه و از هر منطقه، ۵ محله و از هر محله، ۲ کوچه به عنوان نمونه انتخاب شدند. همچنین از میان مناطق ۸ گانه شهرستان دنا، ۴ منطقه و از هر منطقه، ۲ محله و از هر محله ۱ کوچه به عنوان نمونه انتخاب شده و پرسشنامه بین ساکنین بالای هیجده سال توزیع گردید تا کل افراد جامعه شانس برابری برای حضور در نمونه‌گیری داشته باشند. لازم به ذکر است تمامی مراحل این نمونه‌گیری به صورت تصادفی انجام شده است. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Spss و جهت طراحی مدل‌ها و الگوها از نرم‌افزار Amos استفاده گردید.

جدول شماره ۲. تعاریف عملیاتی (مفاهیم، ابعاد، شاخص‌ها و گویه‌های تحقیق)

متغیر	ابعاد	مؤلفه	سؤالات (تا چه میزان)
ائتلاف کاندیدها	الف- اشتراک فکری و سیاسی ب- اشتراک منطقه ای- جغرافیایی	۱- اصلاح طلب یا اصول گرا بودن ۲- همشهری و هم ولایتی بودن	۱- دیدگاهها و سلايق جناحي و سياسي شما تا چه میزان درانتخاب نامزد مورد نظر تان موثر بوده است؟ ۲- در گزینه ائتلاف کاندیدها به چه میزان به همشهری و هم محله ای بودن توجه داشته اید؟ ۳- خروجی ائتلاف کاندیدها هرکسی باشد به او رأی می‌دهم. ۴- ائتلاف کاندیدها در شرکت من
وابستگی ایلی	الف- نسبت ایلی - طایفه‌ای داشتن	۱- پیوند نسبی، سببی ۲- محل زندگی ۳- گویش و لهجه مشترک	۱- ارتباطات خویشاوندی با کاندیدای مورد نظر، در انتخاب شما، نقش داشته است؟ ۲- درانتخاب کاندیدها انتساب ایلی و هم طایفه ای بودن از اولویت‌های من است؟ ۳- هم زبانی از اولویت‌های من برای انتخاب کاندیدای مورد نظر است. ۴- شایستگی کاندیدها اولویت شما برای مشارکت در انتخابات و طرفداری از یک کاندید است؟
تهدیدات امنیتی و نظامی	الف- تهدید به حمله ب- محاصره اقتصادی ج- نفی مشروعیت انتخابات د- تبلیغات رسانه	۱- مشارکت سیاسی ۲- تلاش برای پیشرفت کشور ۳- انتخابات پرشور اقتدار بیشتر	۱- با در نظر گرفتن تهدیدات امنیتی خارجی و داخلی، تا چه میزان خود را مؤظف به شرکت در انتخابات می‌دانید؟ ۲- یکی از راه‌های مهم آبادانی، پیشرفت و ثبات کشور در مقابل تهدیدات خارجی شرکت در انتخابات است؟ ۳- از طریق مشارکت در انتخابات می‌توان پله‌های ترقی فردی و اجتماعی را طی کرد؟ ۴- شرکت در انتخابات باعث اقتدار نظام

فرضیه‌های اصلی پژوهش

- میزان وابستگی ایلی و طایفه‌ای شهروندان، بر میزان مشارکت آنها در انتخابات تأثیر دارد.
- ائتلاف کاندیدها با هم بر میزان مشارکت مردم در انتخابات تأثیر دارد.

- میزان وجود تهدیدات امنیتی داخلی و خارجی بر میزان مشارکت مردم در انتخابات تأثیر دارد.

یافته‌ها

اینجا در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته می‌شود.

جدول شماره ۳. توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	وضعیت پاسخ‌گو	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۷۰	۴۴/۳
	مرد	۲۱۴	۵۵/۷
سن	کمتر از ۲۴ سال	۷۰	۱۸/۲
	۲۵ تا ۳۴ سال	۱۱۴	۲۹/۷
	۳۵ تا ۵۰ سال	۱۱۹	۳۱/۰
	بالاتر از ۵۰ سال	۸۱	۲۱/۱
وضعیت تأهل	مجرد	۱۱۲	۲۹/۲
	متاهل	۲۷۲	۷۰/۸
سطح تحصیلات	بی‌سواد	۲۱	۵/۵
	سیکل	۴۲	۱۰/۹
	دیپلم	۵۶	۱۴/۶
	فوق‌دیپلم و لیسانس	۱۴۳	۳۷/۲
محل سکونت	شهر	۲۵۷	۶۶/۹
	روستا	۱۲۷	۳۳/۱
وضعیت اشتغال	بیکار	۶۳	۱۶/۴
	شاغل	۵۷	۱۴/۸
	شغل آزاد	۸۵	۲۲/۱
	کارمند دولت	۱۲۲	۳۱/۸
	شغل خصوصی	۵۷	۱۴/۸
درآمد	تا ۱ میلیون تومان	۶۳	۱۶/۴
	۱ تا ۳ میلیون تومان	۵۶	۱۴/۶

جدول شماره ۳. توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	وضعیت پاسخ‌گو	فراوانی	درصد
	۳ تا ۵ میلیون تومان	۱۱۳	۲۹/۴
	۵ تا ده میلیون تومان	۱۰۹	۲۸/۴
	ده میلیون به بالا	۴۳	۱۱/۲

همان گونه که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود، توزیع فراوانی جنسیت پاسخگویان در این پژوهش حاکی از آن است که از ۳۸۴ نفر از پاسخگویان این پژوهش، ۱۷۰ نفر معادل ۴۴/۳ درصد زن و ۲۱۴ نفر معادل ۵۵/۷ درصد مرد بوده‌اند. ۷۰ نفر معادل ۱۸/۲ درصد کمتر از ۲۴ سال، ۱۱۴ نفر معادل ۲۹/۷ نفر ۲۵ تا ۳۴ سال، ۱۱۹ نفر معادل ۳۱ درصد ۳۵ تا ۵۰ سال و ۸۱ نفر معادل ۲۱/۱ درصد، بالاتر از ۵۰ سال بوده‌اند. ۱۱۲ نفر معادل ۲۹/۲ درصد مجرد و ۲۷۲ نفر معادل ۷۰/۸ درصد متأهل بوده‌اند. ۲۱ نفر معادل ۵/۵ درصد بی‌سواد، ۴۲ نفر معادل ۱۰/۹ درصد سیکل، ۵۶ نفر معادل ۱۴/۶ درصد دیپلم، ۱۴۳ نفر معادل ۳۷/۲ درصد فوق دیپلم و لیسانس و ۱۲۲ نفر معادل ۳۱/۸ درصد فوق لیسانس و بالاتر بوده‌اند. ۲۵۷ نفر معادل ۶۶/۹ درصد شهر نشین و ۱۲۷ نفر معادل ۳۳/۱ درصد روستا نشین بوده‌اند. ۶۳ نفر معادل ۱۶/۴ درصد بیکار، ۵۷ نفر معادل ۱۴/۸ درصد شاغل، ۸۵ نفر معادل ۲۲/۱ درصد دارای شغل آزاد، ۱۲۲ نفر معادل ۳۱/۸ درصد کارمند دولت و ۵۷ نفر معادل ۱۴/۸ درصد دارای شغل خصوصی بوده و ۶۳ نفر معادل ۱۶/۴ درصد درآمد کمتر از ۱ میلیون تومان، ۵۶ نفر معادل ۱۴/۶ درصد بین یک تا سه میلیون تومان، ۱۱۳ نفر معادل ۲۹/۴ درصد سه تا پنج میلیون تومان، ۱۰۹ نفر معادل ۲۸/۴ درصد، پنج تا ده میلیون تومان، ۴۳ نفر معادل ۱۱/۲ درصد بالاتر از ده میلیون تومان درآمد داشته‌اند.

آمار استنباطی

جدول شماره ۴. آزمون نرمالیتی کولموگروف اسمیرنوف و میانگین و واریانس شاخص مرکزی

آزمون نرمالیتی	کولموگروف اسمیرنوف		شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی	
	آماره‌ها	درجه آزادی	سطح معنی داری	میانگین
ائتلاف کاندیداها	۳/۱۸	۳۸۳	۰/۰۰۰۱	۳/۶۱
وابستگی قومی	۳/۴۹	۳۸۳	۰/۰۰۰۱	۳/۶۶
تهدیدات خارجی	۳/۵۳	۳۸۳	۰/۰۰۰۱	۲/۱۷
مشارکت سیاسی	۱/۸۴	۳۸۳	۰/۰۲	۰/۷۶۸

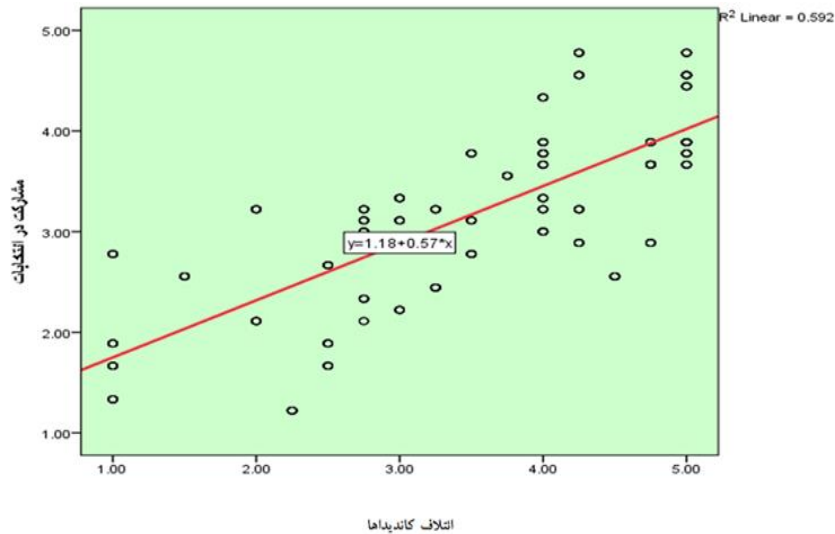
باتوجه به آزمون نرمالیتی جدول شماره ۴، در تمامی متغیرهای تحقیق، سطح معنی داری کمتر از (۰/۰۵) است. ائتلاف کاندیداها ۰/۰۰۰۱؛ وابستگی قومی و قبیله‌ای ۰/۰۰۰۱؛ تهدیدات خارجی ۰/۰۰۰۱ و مشارکت در انتخابات ۰/۰۲ که به صورت غیرنرمال توزیع شده‌اند؛ لذا به دلیل غیرنرمال بودن توزیع داده‌ها، جهت سنجش میزان همبستگی بین متغیرها، از آزمون همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن استفاده می‌نماییم.

جدول شماره ۵. آزمون همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن برای فرضیه ائتلاف کاندیداها

آزمون همبستگی				
رتبه‌ای اسپیرمن	مشارکت در انتخابات	مشارکت در انتخابات		
		میزان همبستگی	۱,۰۰۰	ائتلاف کاندیداها
اسپیرمن	مشارکت در انتخابات	سطح معنی داری	۰	۰.۰۰۱
		تعداد	۳۸۴	۳۸۴
	تعلقات مذهبی	میزان همبستگی	۰.۷۸۳**	۱,۰۰۰
		سطح معنی داری	۰.۰۰۱	.
		تعداد	۳۸۴	۳۸۴

باتوجه به اینکه داده‌های تحقیق به صورت غیرنرمال توزیع شده‌اند جهت سنجش میزان همبستگی بین متغیرها، از آزمون همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن استفاده می‌نماییم؛ لذا باتوجه به خروجی نرم‌افزار SPSS، از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن فوق، سطح معنی داری ۰/۰۰۰۱ گزارش شده است که از مقدار ۰/۰۵ کوچک‌تر بوده و حاکی از ارتباط معنی دار بین ائتلاف کاندیداها به عنوان متغیر مستقل و مشارکت در انتخابات به عنوان متغیر وابسته است. همچنین میزان همبستگی ۰/۷۸۳

گزارش شده که نشان از این دارد که همبستگی بسیار قوی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته وجود دارد. ولذا این فرضیه تأیید می‌شود. در نمودار خطی رگرسیونی زیر نیز مشاهده می‌کنیم که رابطه مستقیم و معنی داری بین دو متغیر وجود دارد.

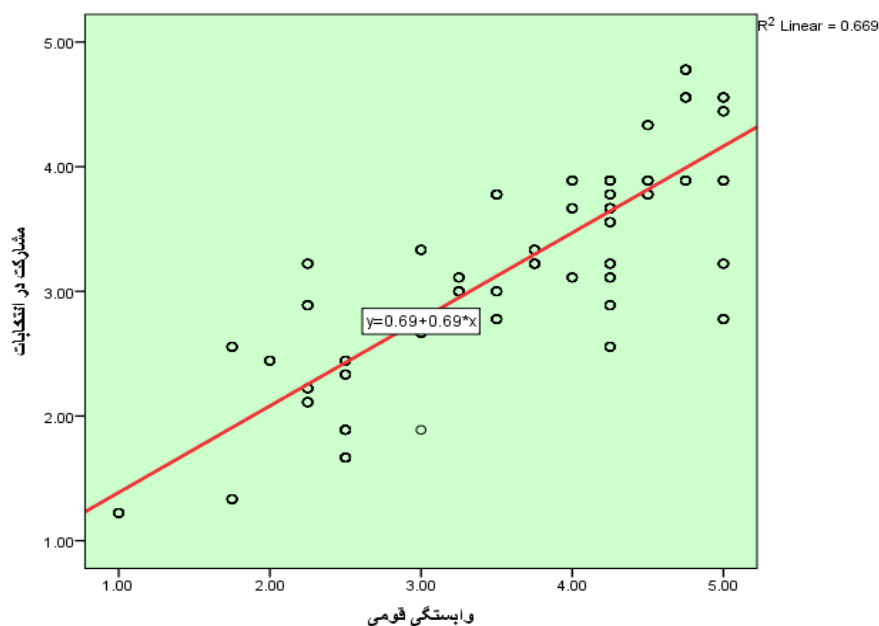

نمودار شماره ۱. خط رگرسیونی میزان ائتلاف کاندیداها با هم بر مشارکت مردم در انتخابات جدول شماره ۶. آزمون همبستگی رتبه ای اسپیرمن برای فرضیه وابستگی ایلی - طایفه ای

وابستگی قومی	مشارکت در انتخابات			
.۷۸۵**	۱,۰۰۰	میزان همبستگی	مشارکت در انتخابات	رتبه‌ای اسپیرمن
.۰۰۱	۰	سطح معنی داری		
۳۸۴	۳۸۴	تعداد		
۱,۰۰۰	.۷۸۵**	میزان همبستگی	وابستگی قومی	
.	.۰۰۱	سطح معنی داری		
۳۸۴	۳۸۴	تعداد		

باتوجه به خروجی نرم‌افزار spss، از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن فوق، سطح معنی داری ۰/۰۰۰۱ گزارش شده است که از مقدار ۰/۰۵ کوچک‌تر بوده و حاکی از ارتباط معنی دار بین وابستگی

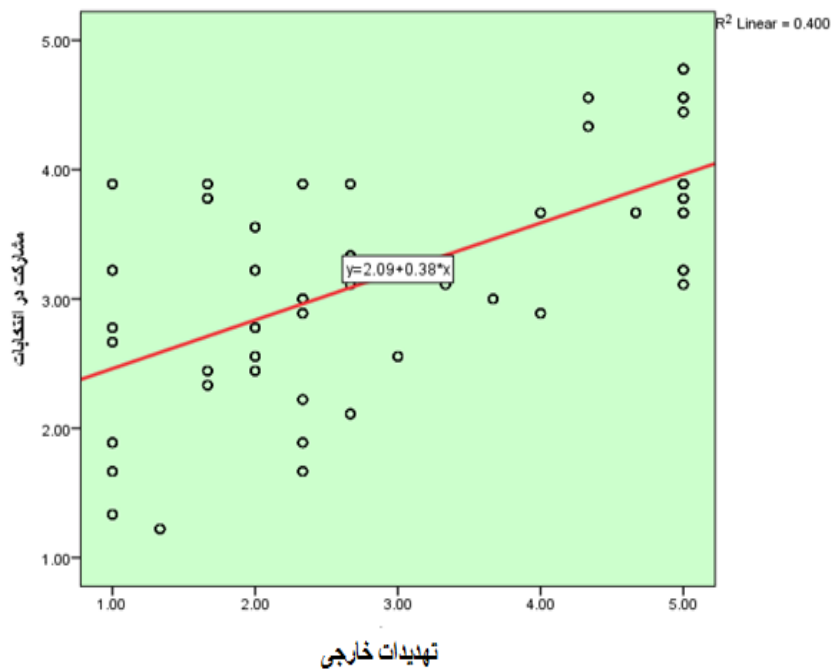
قومی، ایلی و مشارکت در انتخابات است. همچنین میزان همبستگی ۰/۷۸۵ گزارش شده که نشان از این دارد که همبستگی بسیار قوی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته وجود دارد. ولذا این فرضیه تأیید می‌شود. در نمودار خطی رگرسیونی زیر نیز مشاهده می‌کنیم که رابطه مستقیم و معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد.

نمودار شماره ۲. خط رگرسیونی میزان وابستگی ایلی - طایفه ای بر مشارکت مردم در انتخابات جدول شماره ۷. آزمون همبستگی رتبه ای اسپیرمن برای فرضیه تهدیدات امنیتی - انتظامی

مشارکت در انتخابات		تهدیدات امنیتی	
میزان همبستگی	۱,۰۰۰	۰.۵۷۷	مشارکت در انتخابات
سطح معنی‌داری	.	.۰۰۱	
تعداد	۳۸۴	۳۸۴	
میزان همبستگی	۰.۵۷۷	۱,۰۰۰	جامعه‌پذیری سیاسی
سطح معنی‌داری	.۰۰۱	.	
تعداد	۳۸۴	۳۸۴	

باتوجه به خروجی نرم‌افزار SPSS، از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن فوق، سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰۱ گزارش شده است که از مقدار ۰/۰۵ کوچک‌تر بوده و حاکی از ارتباط معنی‌دار بین تهدیدات امنیتی به عنوان متغیر مستقل و مشارکت در انتخابات به عنوان متغیر وابسته است. همچنین میزان همبستگی ۰/۵۷۷ گزارش شده که نشان از این دارد که همبستگی قوی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته وجود دارد و لذا این فرضیه نیز تأیید می‌شود. در نمودار خطی رگرسیونی نیز مشاهده می‌کنیم که رابطه مستقیم و معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد.

نمودار شماره ۳. خط رگرسیونی میزان تهدیدات امنیتی داخلی و خارجی بر مشارکت در انتخابات

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، باهدف بررسی، شناخت و تعیین عوامل مؤثر بر میزان مشارکت انتخاباتی مردم شهرستان‌های بویراحمد و دنا انجام گرفت. نتایج پژوهش، حاکی از تأیید فرضیات سنجش شده

دارد. بیشترین تأثیر، به ترتیب به نقش متغیر وابستگی ایلی و طایفه‌ای کاندیداها به میزان ۰/۷۸۵، متغیر ائتلاف کاندیداها با هم، به میزان ۰/۷۸۳ و تهدیدات امنیتی داخلی و خارجی بر کشور و منطقه به میزان ۰/۵۷۷، بر مشارکت مردم این دو شهرستان در انتخابات مجلس شورای اسلامی دارد. آنچه که از بررسی مجموع نظرات و دیدگاه‌های مشارکت سیاسی برداشت می‌شود این است که، عوامل مختلف و متفاوتی به صورت توأمان در رفتار رأی‌دهی افراد مؤثرند و تأکید صرف بر یک یا چند عامل نمی‌تواند بیان‌کننده علت واقعی انتخاب افراد باشد. بنابراین نظریات و الگوهای مشارکت سیاسی تلفیقی، توانایی بیشتری برای پاسخ به فرضیات مطرح شده دارند. لذا با مرور نظریات مطرح شده در این پژوهش می‌توان گفت با توجه به دیدگاه‌های جامعه‌شناختی، گرایش‌های سیاسی افراد در انتخابات متأثر از شرایط اجتماعی و محیطی فرد رأی‌دهنده می‌باشد. از بعد روانشناختی، مطابق دیدگاه روانی-سیاسی مکتب شیکاگو، ویژگی‌های روحی و روانی فرد، تجربیات گذشته و شیوه قضاوت فرد رأی‌دهنده در امر مشارکت سیاسی مؤثر می‌باشد. متناسب با دیدگاه شناختی، شکل‌گیری طرحواره ذهنی افراد از محیط پیرامون خود، بر مشارکت سیاسی و انتخاباتی افراد اثر می‌گذارد. همچنین مطابق نظر اینگلهارت، رفع نیازهای فرامادی پس از رفع نیازهای مادی، باعث انگیزه مشارکت سیاسی و انتخاباتی مردم می‌شود. همچنین یافته‌های پژوهش مذکور، با یافته‌های تحقیقات اکبری و فخاری (۱۳۹۶)، قدسی (۱۳۸۹)، فولر (۱۳۷۲)، عباس‌زاده فتح‌آبادی (۱۳۹۹)، اکبری و فخاری (۱۳۹۶)، نوابخش و فرهادیان (۱۳۹۵) و لارس، اریک و همکاران (۲۰۱۲) همسو می‌باشند. تأیید این فرضیات نشان از سرمایه اجتماعی بالایی دارد که هنوز در استان کهگیلویه و بویراحمد و در جامعه مورد پژوهش وجود دارد و حفظ این سرمایه اجتماعی برای تصمیم‌گیرندگان جامعه ضروری است. در فرضیه تأثیر وابستگی‌های ایلی و طایفه‌ای به کاندیداها بر میزان مشارکت مردم در انتخابات، چنانچه از نتایج تحلیل مشخص است، این عامل یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در افزایش مشارکت انتخاباتی مردم این منطقه است. لذا باید در نظر داشت این کنش، در صورتی که در مسیرهای صحیح و آگاهانه سوق داده شود یک پشتوانه اصیل برای جامعه و حفظ انسجام ملی و سرزمینی است. اما در صورتی که در گزینش‌های انتخاباتی و کنش‌های سیاسی در ورطه تعصب و جانبداری قرار گیرد می‌تواند به ضرر دموکراسی، مشارکت آگاهانه و شایسته‌گزینی تمام شود. لذا کاندیداهایی که از پایگاه قومی و طایفه‌ای

برخوردار هستند ممکن است بعد از انتخاب، به دلیل توجه بیشتر به منطقه، ایل، طایفه یا اشخاصی خاص و عدم توجه موزون به بخش‌های دیگر حوزه انتخابیه، به مرور دچار افت اقبال عمومی شده و نهایتاً تأثیر منفی بر اعتماد عمومی جامعه و نیز میزان مشارکت مردم در انتخابات آتی شوند. لذا در نظر داشته باشند که درانجام وظایف و مسئولیت‌های خویش جانب عدالت، انصاف و شایسته‌گزینی را رعایت کرده، در عمل به اعتماد سازی بین خود و مردم گام برداشته و نسبت به شعارهای تبلیغاتی خود پایبند باشند. همچنین در خصوص ائتلاف بین کاندیداها که در این پژوهش نیز یکی از عوامل افزایش مشارکت مردم در انتخابات می‌باشد، باید توجه کرد که بسیاری از ائتلاف‌ها در ایران صرفاً برای پیروزی در انتخابات شکل گرفته و بعد از انتخابات نه تنها در همگرایی نیروهای سیاسی گسست به وجود آمده بلکه کینه، دشمنی و اختلاف بین این گروه‌ها افزایش می‌یابد. لذا در این زمینه نسبت به رعایت اصول، اشتراکات و پیامدهای آن باید دقت لازم را بعمل آورد. ایجاد بسترهای مساعدتر مشارکتی در ایران و عادلانه تر شدن مشارکت سیاسی اعضای جامعه، از جمله فرصت‌های مناسبی است که با ایجاد ذهنیت مثبت در سطح کشور می‌تواند در برانگیختن ایجاد انگیزه، افزایش اعتماد به نظام سیاسی و امید به آینده مؤثر افتد و در نتیجه موجب تقویت گرایش مردم نسبت به کشور خود شده و باعث جلوگیری از تهدیدات و برنامه‌های مداخله جویانه قدرت‌های خارجی شود. به عبارتی امنیت ملی و بین‌المللی در جامعه، در شرایطی ارتقا می‌یابد که جامعه بتواند به همبستگی اجتماعی دست یافته و نظام سیاسی نیز قادر به تبدیل همبستگی اجتماعی به همبستگی ساختاری باشد. در این شرایط نظام اجتماعی از ثبات، تعادل و امنیت مؤثری در داخل و نیز در مواجهه با دولت‌های خارجی برخوردار خواهد شد. جمهور اسلامی ایران از جمله کشورهاییست که بنیان قانون اساسی آن بر رأی و نظر مردم استوار است و نهادهای حاکمیتی آن، خود را برآمده از فرآیند اجماع مردم تلقی می‌کنند. بر این اساس، اعتماد مردم به نظام سیاسی یکی از مهمترین موضوعاتی است که باید مورد توجه حاکمیت قرار گیرد. در دوره کنونی که ایران در سیاست خارجی تحت فشار تحریم‌های غرب قرار دارد، وجود چالش‌های داخلی به خصوص در بعد اقتصادی، پرداختن به بحث اعتماد بین حاکمیت و شهروندان ضرورتی دوچندان داشته، نادیده گرفتن مسئله اعتماد سیاسی، می‌تواند ضمن تقویت شکاف بین دولت و ملت، موجب عدم حمایت و پشتیبانی مردم از مسئولان، عدم رعایت قوانین، عدم حمایت از برنامه‌های دولت، کاهش

مشارکت سیاسی و سرایت بی اعتمادی به نهادها و سازمان‌ها دولتی و در موارد خیلی حاد، موجب بحران مشروعیت شود. بنابراین جهت حفظ این سرمایه اجتماعی و جلوگیری از کاهش مشارکت اجتماعی علاوه بر موارد مذکور، پیشنهاد می‌شود ضمن توجه به عقاید و سلیقه‌ها گوناگون در انتخابات، برپایی انتخابات سالم و بدون شائبه از طرف دولت ضروری بوده، از جانب کاندیداها نیز، ندادن وعده‌های خارج از توان و پی‌گیری و به فرجام رساندن وعده‌های داده شده می‌تواند بر میزان مشارکت مردم در انتخابات اثر مستقیم داشته باشد. مهندسین فرهنگی و متولیان اجتماعی نیز، ضمن برنامه ریزی برای آموزش‌ها و جامعه پذیری سیاسی مردم از طریق نهادهای رسمی و غیر رسمی، زمینه حضور احزاب و انجمن‌ها، افراد نخبه، متخصص و باتجربه را در عرصه انتخابات و فعالیت‌های سیاسی فراهم کنند. تا ضمن افزایش مشارکت مردم در انتخابات، این مشارکت به سمت آگاهی و عقلانیت بیشتر معطوف شده، از حالت کلیشه‌ای و تعصبات قومی و ایلی خارج شود.

محدودیت‌های پژوهش به شرح ذیل است:

- ۱- عدم انتشار آمار شرکت کنندگان در انتخابات ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی به تفکیک شعب شهر و روستا، توسط مراجع مطلع و ذیصلاح مثل فرمانداری، ایجاد مشکلاتی نمود.
- ۲- مشکلات مربوط به نمونه‌گیری و تکمیل پرسشنامه.

فهرست منابع

- احمدلو، حبیب. (۱۳۸۱). بررسی رابطه میزان هویت ملی و قومی در بین جوانان تبریز. استاد راهنما، احمد افروغ، استاد مشاور، احمد رضایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- اکبری، حسین و فخاری، روح‌الله. (۱۳۹۶). نقش قومیت در رفتار انتخاباتی اجتماعات چند قومی، مورد مطالعه، شهرستان بجنورد. فصلنامه جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و هشتم، شماره پیاپی ۶۶، شماره (۲)، ۹۰ - ۷۱.
- اینگلهارت، رونالد. (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی، ترجمه مریم وتر، تهران: انتشارات کویر.
- بشیریه، حسین. (۱۳۸۶). جامعه شناسی سیاسی. چاپ دوازدهم، تهران: نشر نی. ۸-۲۰.
- پالمر، مونتی؛ اشترن، الری گایل. (۱۳۷۲). نگرشی جدید به علم سیاست، ترجمه منوچهر شجاعی، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه، ۲۱.
- دارابی، علی. (۱۳۸۸). رفتار انتخاباتی در ایران؛ الگوها و نظریه‌ها. تهران: انتشارات سروش. ۷۰-۷۲.
- زارع، بیژن و روهنده، مجید. (۱۳۹۴). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت اجتماعی، سیاسی مطالعه‌ای در باب شهروندان بالای ۱۸ سال شهر کرج. مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره نهم، پیاپی ۳۰، شماره (۲). ۶۴-۷۸.
- شمسینی غیاثوند، حسن. (۱۳۸۷). مجلس و ائتلاف‌هایش، زمانه، شماره (۷۸).
- صبغیان، علی. (۲۶ خرداد ۱۳۸۶). مفاهیم ائتلاف چیست؟، همشهری، کد خبر ۲۴۴۱۵.
- عباس‌زاده فتح‌آبادی، مهدی. (۱۳۹۹). مولفه‌های اجتماعی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، مجموعه مقالات چهاردهمین همایش سالانه انجمن علوم سیاسی ایران، ایران و چشم اندازهای تحلیلی امر سیاسی: ایستادن در آستانه قرن نو خورشیدی - اسفندماه.
- عشایری، طاهّا، عباسی، الهام و سلیمانی ساردو، احمد. (۱۳۹۴). تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی در انتخابات ملی. دوفصلنامه مطالعات انتخابات، سال چهارم، شماره (۱۰ و ۱۱)، ۵۹-۸۶.
- علی محمدی، محبوبه. (۱۳۹۱). مروری بر شکل‌گیری و ویژگی‌های برنامه‌های گفتگو محور انتخاباتی در تلویزیون، مطالعات انتخابات، سال اول، شماره (۱)، ۷۳-۹۰.
- عیوضی، محمد رحیم. (۱۳۸۲). «عبور از استبداد- انقلاب اسلامی و تأثیر احزاب سیاسی بر روند رفتار انتخاباتی». مجله زمانه، شماره (۱۵)، ۳۵-۴۲.
- فلور، گراهام. (۱۳۷۲). قبله عالم. ترجمه: عباس مخبر، تهران: نشر مرکز.
- قدسی، امیر. (۱۳۸۹). جایگاه سرمایه اجتماعی در بازتولید قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه راهبرد دفاعی. دوره ۸، شماره (۳۰)، ۱۳۱-۱۵۶.
- گر، تدرابرت. (۱۳۷۷). چرا انسان‌ها شورش می‌کنند. ترجمه: علی مرشدی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.

نوابخش، مهرداد، فرهادیان، فروغ. (۱۳۹۵). بررسی جامعه‌شناختی نقش و جایگاه ۱۱۶ قومیت در رفتار انتخاباتی: مطالعه موردی قوم بختیاری. فصلنامه مطالعات سیاسی، سال نهم، شماره (۳۴)، ۱۹-۳۴.

Heywood, Andrew (2002). Politics, London, Pal grave.

Batmanghelidj, Esfandyar (2021). "Economic Distress and Voter Turnout in the Iranian Elections", 26.05.2021, available at:

Broadwell Wendell (2006). "Political participation", GEORGIA PERIMETER ROCKD ALE /NE-WTON CAMPUS.

Brown, Micheal, (1993). Ethnic and International and Security (New Jersey: Princeton university press). Covid-19 And An Election", Jun 28, 2021, available at:

Krige, john. (2010). Technological leadership and American soft power, soft power and US foreign policy, edited by inderjeetparmer and Michael cox, New York: Routledge.

Lars-Erik, Kristian Skrede, Gleditsch, and Simon Hug (2012). "Elections and Ethnic: Civil War", Comparative Political Studies, 46(3) 387° 417.

